

Sygn. akt I ACa 562/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Danuta Jezierska (spr.)
Sędziowie:	SSA Halina Zarzeczna SSO del. Tomasz Żelazowski
Protokolant:	sekr.sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2013 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa W. P. i P. P. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 9 maja 2013 r., sygn. akt I C 660/09

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSO del. T. Żelazowski SSA D. Jezierska SSA H. Zarzeczna

Sygn. akt: I ACa 562/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 maja 2013 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda W. P. kwotę 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06 lipca 2009 roku do dnia zapłaty oraz na rzecz P. P. (1) kwotę 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06 lipca 2009 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo W. P., i P. P. (1) w pozostałym zakresie co do żądania zadośćuczynienia, zasądził od pozwanego na rzecz P. P. (1) kwotę 500 zł miesięcznie tytułem renty z tytułu zwiększonych potrzeb płatnej do dnia 15-tego każdego miesiąca począwszy od 10 sierpnia 2007 roku wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia płatności każdej z rat, oddalił powództwo P. P. (1) w pozostałym zakresie co do żądania zapłaty renty z tytułu zwiększonych

potrzeb, ustalił odpowiedzialność pozwanego (...) S.A. w W. w stosunku do powodów W. P., P. P. (1) za mogące się ujawnić w przyszłości skutki zdarzenia zaistniałego w dniu 22 lipca 2007 roku oraz orzekł o kosztach procesu.

W. P. domagał się zasądzenie od pozwanego tytułem zadośćuczynienia kwoty 200.000 zł a P. P. (1) z tego tytułu kwoty 150.000 zł, nadto 1000 zł renty alimentacyjnej. Powodowie wnieśli też o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić w przyszłości skutki zdarzenia z dnia 22 lipca 2007 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że W. P. uczestniczył wraz ze swoją żoną A. P. i ich dziećmi: P. i E. P. w pielgrzymce po Sanktuariach Maryjnych w Europie. Rodzina P. często wyjeżdżała na wycieczki w okresie wakacyjnym i uznawana była za szczęśliwą przez osoby z najbliższego otoczenia. W dniu 22 lipca 2007 r. doszło do wypadku drogowego w okolicy miejscowości G. we Francji. Autokar wiozący pielgrzymów, w tym rodzinę P. wypadł z drogi i spadł w przepaść. W wyniku tej katastrofy drogowej śmierć poniosło 26 osób, w tym A. P. i E. P.. Po tym wypadku W. P. przez okres około trzech tygodni przebywał w szpitalu w G. we Francji, a następnie został przetransportowany z urazem wielonarządowym do (...) Szpitala im. (...) A. S. w S. – Z.. W toku pobytu w szpitalu (...) miał zastosowany drenaż i punkcję jamy opłucnej. Konsultowany był ortopedycznie, zalecono mu noszenie gorsetu J. przez trzy miesiące i odciążenie obręczy kończyn dolnych.

Stan zdrowia małoletniego P. P. (1) nie wymagał pobytu w szpitalu w Polsce. Złamany obojczyk zrosł się prawidłowo. Po tym wypadku małoletni P. P. (1) miał koszmary i z tego powodu odwlekał spoczynek nocny.

U powodów pojawiło się uczucie bezsilności oraz objawy depresyjne związane ze śmiercią najbliższych członków rodziny. W mieszkaniu powodów w widocznych miejscach znajdują się zdjęcia zmarłych: A. i E. P. oraz inne pamiątki związane z najbliższymi im osobami. Powodowie od wypadku z dnia 22 lipca 2007 r. zamknęli się w sobie i zaczęli unikać towarzystwa swoich znajomych. Powód W. P. przez cały czas odczuwa ból kręgosłupa.

W następstwie wypadku komunikacyjnego z dnia 22 lipca 2007 r. u W. P. stwierdzono złamanie kompresyjne trzonów kręgów L2 i L3, złamanie wyrostków poprzecznych L1 i L2 po stronie lewej oraz L3 i L4 po stronie prawej, złamanie żeber od III do VIII po stronie lewej z odłą odłą opłucnową lewostronną i stłuczeniem płuca lewego, złamanie gałęzi kości łonowej i kulszowej po stronie prawej, rany cięte okolicy pośladkowej lewej z następową rozległą szpecącą blizną, liczne drobne rany cięte i otarcia naskórka mnogich okolic ciała. U powoda stwierdzono łącznie 41 % procentowy uszczerbek na zdrowiu, w tym stresu pourazowego, zgodnie z tabelą uszczerbków na zdrowiu, będącą załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz.U. nr 234, poz. 1974). Cierpienia W. P. związane z obrażeniami doznanymi w wyniku wypadku przez około trzy miesiące po zdarzeniu były znacznego stopnia, potem stopniowo ustępowały i poddawały się farmakoterapii, obecnie nie są duże, jednak nadal może on odczuwać dolegliwości bólowe związane z następstwami wypadku, zwłaszcza ze strony kręgosłupa lędźwiowo – krzyżowego i klatki piersiowej. Rekonwalescencja następstw obrażeń odniesionych na skutek wypadku na chwilę obecną została zakończona, a aktualny stan zdrowia powoda w zakresie narządu ruchu należy uznać za dobry, z zastrzeżeniem, że powód będzie w przyszłości nadal odczuwał następstwa złamanych żeber w postaci dolegliwości neuralgicznych, a przebyte obrażenia kręgosłupa, oprócz dolegliwości bólowych odcinka lędźwiowo - krzyżowego, mogą w przyszłości powodować szybszą progresję zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa, a tym samym nasilenie już występujących dolegliwości bólowych.

P. P. (1) w następstwie wypadku drogowego z dnia 22 lipca 2007 r. zdradzał w początkowym okresie objawy zespołu pourazowego. Aktualnie jego stan psychiczny uległ wyraźnej poprawie. W osobowości P. P. (1) widoczna jest słaba odporność na frustrację, niepewność w kontaktach społecznych, tendencja do unikania sytuacji trudnych i/lub konfliktowych, tłumienie emocji, co może być związane z przeżytym wydarzeniem traumatycznym z dnia 22 lipca 2007 r. W następstwie tego wypadku doznał on 5% uszczerbku na zdrowiu - wobec zmian w jego osobowości. Rokowanie dotyczące tych zaburzeń jest korzystne, wskazane jest ewentualnie podjęcie psychoterapii indywidualnej.

W październiku 2007 r. powstało Stowarzyszenie (...) pod G.. Celem tej organizacji było przede wszystkim integrowanie osób poszkodowanych, ich rodzin i bliskich w katastrofie autokaru pod G., utrwalanie nawiązanej w dniach tragedii współpracy rodzin poszkodowanych poprzez organizowanie wyjazdów, podczas których prowadzono zabiegi rehabilitacyjne, a także sfinansowanie z darowizn pomnika ofiar tragedii w G. z 22 lipca 2007 r. Stowarzyszenie to nie świadczyło pomocy finansowej na rzecz osób poszkodowanych w katastrofie. Powodowie uczestniczyli w spotkaniach i wyjazdach organizowanych przez to Stowarzyszenie do czasu zmiany prezesa zarządu.

(...) spółka akcyjna z siedzibą w W. w związku ze zdarzeniem z dnia 22 lipca 2007 r. przyznał: kwotę 50.000 zł tytułem stosownego odszkodowania (art. 446 § 1 k.c.) na rzecz W. P., kwotę 50.000 zł tytułem stosownego odszkodowania (art. 446 § 1 k.c.) na rzecz P. P. (1), kwotę 5.000 zł tytułem zaliczki na koszty pogrzebu w związku ze szkodą nr (...) poszkodowana A. P., kwotę 30.000 zł tytułem stosownego odszkodowania (art. 446 § 1 k.c.) na rzecz W. P., kwotę 5.000 zł tytułem zaliczki na koszty pogrzebu w związku ze szkodą nr (...) poszkodowana E. P., kwotę 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia (art. 445 § 1 k.c.) na rzecz W. P. w związku ze szkodą nr (...), kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia (art. 445 § 1 k.c.) na rzecz P. P. (1) w związku ze szkodą nr (...)

Decyzją z dnia 31 lipca 2007 r. Prezes Rady Ministrów przyznał P. P. (1) rentę specjalną na podstawie art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości 1.500 zł brutto miesięcznie, począwszy od dnia 1 sierpnia 2007 r. Powyższe świadczenie podlega waloryzacji na ogólnie obowiązujących zasadach i wypłacane będzie do czasu kontynuowania nauki przez P. P. (1), nie dłużej niż do osiągnięcia 25 – tego roku życia. Ponadto powodowie w związku z wypadkiem drogowym z dnia 22 lipca 2007 r. otrzymali od Prezydenta RP kwotę 48.000 zł. Powód P. P. (1) otrzymuje również rentę rodzinną po śmierci matki A. P. w kwocie 1.100 zł netto miesięcznie.

W. i P. P. (1) uzyskali również pomoc w postaci bezzwrotnego zasiłku celowego z powodu zdarzenia losowego w wysokości 150.000 zł udzielonego w ramach programu resortowego: „Pomoc osobom i ich rodzinom poszkodowanym w wypadku we Francji” (wypłata na konto we wrześniu 2007 r. oraz środków finansowych z dochodów własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Ś., pochodzących z darowizn w wysokości 1.500 zł.

Powód W. P. otrzymał w latach 2007 i 2008 od Caritas Archidiecezji (...) z siedzibą w S. pomoc w łącznej kwocie 11.500 zł, na którą składały się zapomogi oraz darowizna dla Szpitala im. (...) S. w S. na leczenie poszkodowanego. Powód P. P. (1) otrzymał w latach 2007 i 2008 od Caritas Archidiecezji (...) z siedzibą w S. pomoc w łącznej kwocie 14.339,99 zł, na którą składały się zapomogi, zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz sfinansowanie kosztów uczestnictwa w obozie sportowym. Caritas Archidiecezji (...) z siedzibą w S. zorganizował koncert muzyczny, którego celem była pomoc dla poszkodowanych w katastrofie autokarowej pod G..

Sąd Okręgowy mając na uwadze takie ustalenia uznał powództwo W. i P. P. (1) zasadne w części.

Jako podstawę prawną żądania powodów wskazał przepisy art. 822 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c. i 444 § 1 i 2 k.c. i dokonał ich omówienia.

Sąd Okręgowy podniósł, że poza sporem był fakt wypadku autokaru w dniu 22 lipca 2007 r. w okolicach miejscowości G. we Francji, wskutek którego zginęły A. P. - żona W. P. i matka P. P. (1) oraz E. P. – córka W. P. i siostra P. P. (1). Natomiast powodowie doznali poważnego uszczerbku na zdrowiu. Sąd podkreślił, że pozwany nie kwestionował co do zasady swej odpowiedzialności za skutki wypadku komunikacyjnego z dnia 22 lipca 2007 r.

i jeszcze przed procesem wypłacił powodom kwoty jak w ustaleniach faktycznych.

Nie było również sporne, że powodowie otrzymali świadczenia z innych źródeł, wskazane przez ten Sąd, w tym P. P. (1) rentę specjalną w kwocie 1.500 zł i rentę rodzinną po śmierci matki A. P. w kwocie 1.100 zł netto.

Odnosząc się do zarzutów pozwanego, iż otrzymane kwoty wyczerpały całość żądań powodów, nadto przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego, iż otrzymane z tego tytułu kwoty nie mogą być źródłem wzbogacenia a przy ocenie

„odpowiedniej sumy” należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności danego wypadku, mające wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, jak również, że nie można pominąć czynnika związanego z przeciętnie obowiązującą stopą życiową społeczeństwa, zdaniem tego Sądu, okolicznością wpływającą na rozmiar zadośćuczynienia powinny być przede wszystkim skutki na zdrowiu pokrzywdzonych zarówno w sferze fizycznej, jak i psychicznej.

Ustalając wysokość należnego zadośćuczynienia, Sąd wziął pod uwagę uszczerbek na zdrowiu powodów ustalony w oparciu o przeprowadzone dowody z dokumentacji medycznej powodów oraz pisemnej opinii sądowo – psychiatrycznych i opinii sądowo – lekarskiej. Sąd wskazał, że dowodów tych wynika, iż powód W. P. doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w łącznej wysokości 41 %, biorąc równocześnie przy tym pod uwagę długotrwałość leczenia oraz nieodwracalność skutków wypadku, jak również ciągle odczuwalne dolegliwości bólowe i zmiany w życiu osobistym tego powoda uznał, że zasadne będzie zasądzenie tytułem zadośćuczynienia kwoty 100.000 zł na rzecz tego powoda (pkt I wyroku).

Sąd nadto zważył, że tryb i styl życia powodów na skutek wypadku i odniesionych obrażeń uległ diametralnej zmianie. W. P. z osoby sprawnej fizycznie stał się osobą, która obrażenia odniesione wskutek wypadku z dnia 22 lipca 2007 r. odczuwa obecnie w związku z bólem kręgosłupa i będzie odczuwał tego rodzaju niedogodności w przyszłości. Podkreślił, iż przed tym wypadkiem rodzina P. często wyjeżdżała na wycieczki w okresie wakacyjnym i uznawana była za szczęśliwą przez osoby z najbliższego otoczenia. Członkowie tej rodziny prowadzili aktywny tryb życia, spotykali się ze znajomymi. Natomiast od wypadku z dnia 22 lipca 2007 r. powodowie zamknęli się w sobie i zaczęli unikać towarzystwa swoich znajomych. Po tym wypadku P. P. (1) miał koszmary i z tego powodu odwlekał udanie się na spoczynek nocny. U powodów pojawiło się uczucie bezsilności oraz objawy depresyjne związane ze śmiercią najbliższych członków rodziny. W ich mieszkaniu znajdują się w widocznych miejscach zdjęcia zmarłych: A. i E. P. oraz inne pamiątki związane z tymi osobami. Niewątpliwie doznane urazy będące wynikiem tego wypadku znalazły przede wszystkim również negatywne odbicie w psychice powodów, którzy cierpią na skutek nieobecności najbliższych członków rodziny, które zginęły w wypadku autokaru.

Przy ustaleniu wysokości zasądanego zadośćuczynienia Sąd miał na względzie również wcześniej uzyskane kwoty pieniężne przez W. P. i to zarówno te pochodzące od pozwanego jako ubezpieczyciela, jak również od innych podmiotów. Sąd podkreślił, że bez wątpienia skala tego tragicznego zdarzenia miała wpływ przede wszystkim na przyszłe życie powodów, ale także spowodowała pomoc świadczoną przez najwyższe organy państwowe tj. Prezydenta RP i Rady Ministrów RP i przez inne instytucje zajmujące się pomocą osobom pokrzywdzonym w tego rodzaju wypadkach. Zdaniem Sądu bez wątpienia na formę udzielonej powodom pomocy finansowej wpływ miał rozmiar tego tragicznego zdarzenia, w którym śmierć poniosło 26 osób. Mimo wyjątkowości zdarzenia, przy ocenie żądania zasądzenia zadośćuczynienia Sąd miał obowiązek wziąć pod uwagę również fakt uzyskania przez powodów wszystkich kwot pieniężnych.

Oceniając z kolei roszczenia P. P. (1) Sąd wskazał, że doznał on trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 5 %. Podkreślił, że w tak młodym wieku wskutek powyższego wypadku powód stracił dwie najbliższe sobie osoby – matkę i siostrę, z którymi był ściśle związany. W konsekwencji doszło u P. P. (1) do przewlekłych zmian w psychice, stał się on bardziej zamknięty w sobie, tłumiąc w ten sposób emocje. Zdaniem Sądu powyższe okoliczności przemawiały za zasadnością jego roszczenia tytułem zadośćuczynienia co do kwoty 75.000 zł, o czym orzekł jak w pkt II wyroku.

Odsetki ustawowe od powyższych kwot Sąd zasądził od dnia wytoczenia powództwa, zgodnie z art. 481 k.c., przy uwzględnieniu, iż ustalanie wysokości zadośćuczynienia miało miejsce w oparciu o okoliczności zaistniałe już w dniu wytoczenia powództwa.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo W. i P. P. (1) w zakresie zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego (pkt III sentencji).

Zasądzając na rzecz P. P. (1) rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie 500 zł miesięcznie Sąd przywołał art. 444 § 2 k.c. Wskazał, że co do zasady renta mająca na celu pokrycie zwiększonych potrzeb poszkodowanego ma wynagrodzić trwające przez dłuższy czas wydatki związane z wykształceniem tego powoda oraz na jego leczenie i

odżywianie. Podkreślił, że renta ta należy się bez względu na to, czy potrzeby są rzeczywiście zaspokajane. W toku postępowania powód P. P. (1) wykazał, iż w wyniku wypadku komunikacyjnego jego potrzeby uległy zwiększeniu, co niewątpliwie wynika ze straty matki, która w znacznym stopniu partycypowała w ponoszonych wydatkach na utrzymanie tego powoda. Oczywistym jest, że na skutek śmierci A. P. dochód w rodzinie P. znacznie zmniejszył się. Tym samym zmniejszyły się widoki powodzenia małoletniego P. P. (1) na przyszłość. Z zeznań świadka B. K. oraz A. K. oraz opinii biegłych psychologa i psychiatry wynika, iż powód P. P. (1) odczuwa po wypadku stres związany z przebyłym wydarzeniem traumatycznym z dnia 22 lipca 2007 r. Powód wymaga również stałej opieki lekarza psychiatry i psychologa, którzy mogliby udzielić mu odpowiedniego wsparcia, przeciwdziałając odczuwanym przez niego niedogodnościom psychicznym. W pozostałym zakresie żądanie w zakresie zapłaty renty Sąd oddalił wskazując, że P. P. (1) otrzymuje miesięcznie rentę specjalną w kwocie 1.500 zł brutto oraz rentę rodzinną po śmierci matki A. P. w kwocie 1.100 zł netto. Tym samym po dodaniu zasądzonej renty 500 zł miesięcznie, wszelkie potrzeby P. P. (1) powinny zostać zaspokojone (pkt IV sentencji).

Sąd za zasadne uznał również na podstawie art. 189 k.p.c. żądanie ustalenia odpowiedzialności pozwanego za skutki wypadku mogące powstać w przyszłości. Sąd podkreślił, że szkoda na osobie nie zawsze powstaje łącznie ze zdarzeniem, które je powoduje. Swoistość szkód na osobie polega na tym, że występują one niejednokrotnie po upływie dłuższego czasu od zdarzenia, które je spowodowało oraz, że występuje w trudnym do określenia rozmiarze. Mając zatem na uwadze przede wszystkim charakter doznanych w skutek wypadku urazów, zdaniem Sądu zasadnym było zabezpieczenie powodowi możliwości dochodzenia w przyszłości naprawienia szkód, jakie mogą wystąpić jeszcze w związku z wypadkiem, a których nie można przewidzieć w chwili obecnej. Z uwagi na wynik leczenia poszczególnych złamań u W. P. oraz urazu psychicznego powodów do rozważenia pozostaje wykonanie kolejnych zabiegów operacyjnych oraz podjęcie psychoterapii (pkt V sentencji).

Stan faktyczny w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zeznań powoda W. P., świadków: D. L., B. K., W. K., A. K., K. D., M. W., M. S., J. U. i J. C., dokumentacji medycznej powodów oraz raportu z obrotów na koncie W. P., a nadto pisemnych opinii biegłych sądowych. Sąd powyższe dowody uznał za w pełni wiarygodne, bowiem były one spójne i korespondowały ze sobą, tworząc logiczną całość.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 102 k.p.c. Wskazał, że powodowie wygrali sprawę w granicach 50%, zatem kosztami procesu obciążył w 50% stronę pozwaną, a szczegółowe wyliczenie w tym przedmiocie pozostawił referendarzowi Sądu Okręgowego w Szczecinie, przyjmując za podstawę treść art. 108 k.p.c.

W ocenie Sądu należało utrzymać dla powodów zwolnienie od kosztów sądowych albowiem powodowie winni w pierwszej kolejności posiadane środki finansowe przeznaczać na rehabilitację i zminimalizowanie skutków wypadku, a nie na ponoszenie kosztów procesu.

Z takim rozstrzygnięciem nie zgodziły się obie strony.

Powodowie zaskarżyli wyrok w zakresie punktu III, V i VI, zarzucając naruszenie prawa materialnego tj.:

1. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy spowodowanie śmierci A. P. i E. P. wskutek wypadku komunikacyjnego w G. stanowiło naruszenie dóbr osobistych każdego z powodów i uzasadniało przyznanie im kwot zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.;

2. art. 445 § 1 k.c. poprzez dokonanie niewłaściwej wykładni pojęcia „odpowiedniej” sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego przez zasądzenie zbyt niskich kwot zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów za krzywdę doznaną w wyniku uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia;

3. art. 444 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na tej podstawie zbyt niskiej renty na rzecz P. P. (1) w sytuacji, kiedy zachodziły przesłanki do zastosowania art. 446 § 2 k.c. i zasądzenia wyższej renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłej A. P. przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego.

Z tego względu wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania za I i II instancję według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

W uzasadnieniu apelacji podnieśli, że co prawda w pozwie wskazano jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia art. 445 § 1 k.c., to jednakże sąd nie jest związany wskazaną podstawą prawną w sytuacji, gdy z uzasadnienia pozwu wynikało, że dochodzona pozwem kwota obejmowała również roszczenia z tytułu krzywdy jakiej powodowie doznali wskutek śmierci osób im najbliższych A. P. i E. P.. Sąd powinien więc również z tego tytułu przyznać powodom, na podstawie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. stosowne zadośćuczynienie, czego nie uczynił. Ponadto Sąd w sposób niewystarczający wziął pod uwagę rozmiar doznanego przez nich cierpienia fizycznego, jak i faktu, że skutki wypadku będą odczuwane przez długie lata. Tym samym zasądzona przez Sąd I instancji kwota tytułem zadośćuczynienia jest nieadekwatna do doznanego przez powodów krzywdy. W zakresie zasądzonej renty podnieśli, że Sąd nie podał jakim stopniu matka powoda partycypowała w kosztach utrzymania P. P. (1) i wskazał jej możliwości majątkowych i zarobkowych. Te możliwości zmarłej były znaczne, stąd renta powinna być przyznana w kwocie żądanej pozwem.

Pozwany (...) SA w W. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego co do punktu I, II, IV i VII.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie a to:

- art. 446 § 4 k.c. w związku z art. 445 §1 k.c. oraz 448 k.c. poprzez pominięcie, iż w stanie prawnym przed dniem 3 sierpnia 2008 r. zakres odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciela za szkody wyrządzone ruchem pojazdów mechanicznych, nie obejmował krzywdy wywołanej naruszeniem dobra osobistego, nawet jeśli źródłem tego ostatniego była śmierć człowieka;

- art. 445 § 1 k.c. w związku z 444 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż wypłata kwot 100.000 zł oraz 75.000 zł na rzecz powodów mieści się w zakresie wykładni zapisu o odpowiedniej sumie zadośćuczynienia tymczasem zasądzone kwoty wykraczają poza określoną w tym przepisie „odpowiednią sumę” a w szczególności mogą stanowić źródło wzbogacenia powodów oraz mogą wykraczać poza przeciętnie obowiązującą stopę życiową społeczeństwa,

- art. 189 k.p.c. poprzez uznanie przez Sąd, iż zachodzą przesłanki do ustalenia odpowiedzialności (...) S.A. za przedmiotowe zdarzenie na przyszłość.

Zarzucił też naruszenie prawa procesowego a to art. 233 §2 k.p.c. poprzez pominięcie nadania negatywnej oceny dla świadomego braku wykonania przez stronę powodową zobowiązania Sądu do przedstawienia dowodu na okoliczność „jakie wsparcie finansowe i z jakich źródeł otrzymali i otrzymują powodowie w związku z wypadkiem pod G.” oraz naruszenie zasady swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, iż:

- powodowi W. P. oraz P. P. (1) należy się zadośćuczynienie odpowiednio w wysokości 100.000 zł oraz 75.000 zł mimo, iż powodowie otrzymali już wsparcie finansowe od pozwanej oraz z innych źródeł na poziomie kilkuset tysięcy złotych, tymczasem pozyskane przez powodów w związku z wypadkiem kwoty w pełni zaspokajają doznane przez nich krzywdy,

- powodowi P. P. (1) w wyniku wypadku zwiększyły się potrzeby życiowe, tymczasem strona powodowa nie naprowadziła w tym zakresie dowodów pozwalających na ustalenie wysokości zasądzonej kwoty,

- pominięcie przy określaniu wysokości renty na rzecz P. P. (1) otrzymywanej już przez niego w związku z wypadkiem renty w łącznej wysokości 2600 zł miesięcznie,

- pominięcie przy określaniu wysokości zasądzonego zadośćuczynienia otrzymanego i otrzymywanego przez powodów wsparcia pozafinansowego a w szczególności: psychologicznego, rehabilitacyjnego

- pominięcie, iż powodowie nie podjęli terapii psychologiczno - terapeutycznej mimo, iż posiadają oni bezpłatny dostęp do tego typu świadczeń oraz posiadają znaczne środki finansowe uzyskane w związku z wypadkiem,
- pominięcie przy określaniu wysokości zasądzonego zadośćuczynienia raportów z obrotów na koncie W. P. w banku (...) SA I Oddział w Ś., z których wynika, iż w okresie roku po zdarzeniu wpływy na rachunek bankowy wynosiły blisko 400.000 zł,
- pominięcie, przy określaniu wysokości zasądzonego procentowego uszczerbku na zdrowiu, którego skala nie uzasadnia wypłaty tak wysokich odszkodowań,
- pominięcie, przy określaniu odpowiedzialności na przyszłość pozwanej za skutki zdarzenia, iż biegli sądowi wskazali w wydanych opiniach, iż rekonwalescencja następstw wypadku została zakończona, zaś rokowania w sferze psychicznej są korzystne i tak naprawdę zależą od aktywności samych powodów w zakresie uczestniczenia w odpowiedniej psychoterapii.

Z tych względów strona pozwana wniosła zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I i II poprzez oddalenie powództwa w całości, w punkcie IV poprzez oddalenie powództwa P. P. (1) o zasądzenie renty w całości, w punkcie VI poprzez oddalenie powództwa W. P. i P. P. (1) w całości w zakresie żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanej na przyszłość, zmianę zaskarżonego orzeczenia w punkcie VII poprzez zasądzenie od powoda W. P. oraz powoda P. P. (1) na rzecz pozwanej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Strona pozwana wniosła również o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje obu stron co do zasady okazały się słuszne i to w takim zakresie, że wymagały wydania wyroku kasatoryjnego.

Przede wszystkim zgodzić się należy z zarzutem powodów, iż z treści rozstrzygnięcia Sądu I instancji nie wynika, czy rozpoznał on żądanie pozwu w zakresie zadośćuczynienia za krzywdę jakiej doznali wskutek śmierci osób im najbliższych tj. A. P. i E. P.. W uzasadnieniu wyroku Sąd ten bowiem wskazał, że swoje rozstrzygnięcie jak w punkcie I i II wyroku, w zakresie zasądzenie zadośćuczynienia oparł na art. 445 § 1 k.c., jednak przywołał przy tym okoliczności, które wskazywałyby, iż pod uwagę brał również pod uwagę rozmiar krzywdy, jakiej powodowie doznali wskutek śmierci osób im bliskich. Przypomnieć zatem należy, że nie można utożsamiać roszczenia z art. 445 § 1 k.c. z roszczeniem o przyznanie stosownego zadośćuczynienia za śmierć osób bliskich (w niniejszym stanie faktycznym opartego o przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.), gdyż są to normatywnie odrębne instytucje o innych przesłankach. Podstawą żądania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę związaną z uszkodzeniem ciała i rozstrojem zdrowia (art. 445 § 1 k.c.) jest konsekwencja uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia samego poszkodowanego i celem tego zadośćuczynienia jest złagodzenie związanych z tym uszkodzeniem cierpień fizycznych i psychicznych i to zarówno już doznanych jak i tych mogących wystąpić w przyszłości (por. np. wyrok SN z 10.05.2004, IV CK 357/03). Celem zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. (w niniejszym stanie prawnym z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.) jest zrekompensovanie krzywdy za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby oraz pomoc w dostosowaniu się do zmienionej, w związku ze śmiercią osoby bliskiej, sytuacji (por. np. wyrok SN z 10.05.2012, IV CSK 416/11).

W istocie, co prawda sami apelujący powodowie w pozwie wskazali, że roszczenia z tytułu zadośćuczynienia dochodzą na podstawie art. 445 § 1 k.c., jednak przypomnieć należy, że sąd nie jest związany wskazaną przez powoda podstawą prawną żądania, lecz przedmiot rozpoznania i orzekania wyznaczają zgłoszone przez powoda w pozwie żądania i okoliczności faktyczne uzasadniające to żądanie (art. 321 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 k.p.c.). Zatem skoro, na co słusznie wskazują w apelacji powodowie, z uzasadnienia pozwu w sposób bezsporny wynika, iż domagali się oni zasądzenia zadośćuczynienia nie tylko w związku z uszkodzeniem ciała i rozstrojem zdrowia, lecz również w związku ze śmiercią

osób im bliskich, obowiązkiem Sądu było w pierwszej kolejności wezwać powodów do sprecyzowania żądania w tym zakresie, a następnie dokonać oceny jego zasadności w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., gdyż A. P. i E. P. w wypadku zginęły przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Sąd Apelacyjny w tym zakresie w pełni podziela ugruntowaną już linię orzecznictwa, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. np. uchwała SN z 22.10.2010, III CZP 76/10). Tym samym Sąd Apelacyjny nie zgadza się ze stanowiskiem pozwanego, iż w stanie prawnym przed dniem 3 sierpnia 2008 r. zakres odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciela za szkody wyrządzone ruchem pojazdów mechanicznych nie obejmował krzywdy wywołanej naruszeniem dobra osobistego, nawet jeżeli źródłem tego ostatniego była śmierć człowieka. Podstawą takiego żądania przed tą datą, zdaniem Sądu Apelacyjnego, był właśnie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Jak wskazano jednak wyżej, Sąd Okręgowy w swoim uzasadnieniu nie odniósł się do tego żądania, w sposób umożliwiający Sądowi Apelacyjnemu ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia w przedmiocie zasądzenia zadośćuczynienia z obu wskazanych wyżej podstaw prawnych (art. 445 § 1 k.c. i art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.), gdyż z jednej strony wskazał, że swoje rozstrzygnięcie oparł jedynie na art. 445 § 1 k.c., z drugiej jednak strony odwołuje się również, uzasadniając wysokość przyznanego zadośćuczynienia, do przesłanek związanych ze śmiercią najbliższych członków rodziny. Już z tego względu w tym zakresie wyrok Sądu I musiał zostać uchylony, gdyż Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

Zgodzić się też należy z obu apelującymi stronami, że w również w zakresie przyznanej na rzecz P. P. (1) renty, uzasadnienie Sądu I instancji nie podaje się kontroli. Sąd z jednej strony wskazał, że rentę tą zasądził z tytułu zwiększonych potrzeb, które przywołał niezwykle ogólnikowo i ich nie omówił, z drugiej zaś strony podniósł, że pod uwagę w istocie wziął fakt, iż w kosztach utrzymania powoda partycypowała matka, która zginęła w katastrofie pod G., przy czym do tych dochodów, jak i już otrzymywanych przez tego powoda świadczeń się nie odniósł. Umknęło uwadze też tego Sądu, iż inne są przesłanki uzasadniające żądanie z art. 444 § 2 k.c., a inne oparte na podstawie art. 446 § 2 k.c. Zatem i w tym zakresie wyrok Sądu I instancji nie mógł się ostać.

Niezwykle ogólnikowe jest również uzasadnienie Sądu Okręgowego w przedmiocie ustalenia odpowiedzialności pozwanego w stosunku do obu powodów za mogące się ujawnić w przyszłości skutki zdarzenia zaistniałego w dniu 22 lipca 2007r. i żadnym zakresie nie odnosi się ono do stanu faktycznego ustalonego przez ten Sąd w niniejszej sprawie. Sąd bowiem jedynie bardzo ogólnikowo wskazał, że mając na uwadze przede wszystkim charakter doznanych wskutek wypadku urazów uznał, że zasadnym jest zabezpieczenie powodom możliwości dochodzenie w przyszłości naprawienia szkód, jakie mogą wystąpić w związku z wypadkiem, a których nie można przewidzieć w chwili obecnej. Przywołał przy tym wyniki leczenia poszczególnych złamań u W. P. oraz urazy psychiczne powodów, przez co, zdaniem tego Sądu, do rozważenia pozostaje wykonanie kolejnych zabiegów operacyjnych oraz podjęcie psychoterapii. Słusznie jednak zarzuca pozwany w swojej apelacji, że z opinii biegłych wynika, iż rekonwalescencja została zakończona, zaś rokowania w sferze psychicznej są korzystne i zależą od aktywności samych powodów. Sąd nie wyjaśnił zaś w uzasadnieniu, w czym, w szczególności w stosunku do P. P. (1), biorąc pod uwagę opinie biegłych upatruje możliwości ujawnienia się nowych skutków wypadku z 22 lipca 2007 r.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy obowiązkiem Sądu w pierwszej kolejności będzie ustalenie, jakich żądań i w jakiej wysokości powodowie dochodzą, w szczególności w zakresie żądania o zasądzenie zadośćuczynienia i to wskutek uszkodzenia ciała jak i rozstroju zdrowia powodów, w związku z faktem, że sami byli poszkodowanymi w wypadku z 22 lipca 2007 r., jak również z tego tytułu, że w wypadku tym utracili najbliższych członków rodziny. Następnie dokonanie oceny wszystkich zgłoszonych przez powodów żądań w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy zaoficerowany przez strony i w kontekście podnoszonych przez nich twierdzeń, przy uwzględnieniu obowiązujących w tym zakresie przepisów oraz sporządzenie uzasadnienia zgodnie wymogami art. 328 § 2 k.p.c..

Z tych wszystkich względów, mając na uwadze treść art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie.

Tomasz Żelazowski Danuta Jezierska Halina Zarieczna